

NA ŠIROKOBRIŽKOME NASIPU*

► Piše: Ante Kraljević

Bili smo najsretniji, najpametniji i najpoletniji narašćaj od svih pridhodnih i potonjih; nitko nam nije bio ravan, nitko nam nije bio slavan. Takve mladosti, takve radosti ne bijaše niti će biti. Bože, svašta ti smo radili, za sata, izvan sata, s jedne i druge strane školskih vrata.

Koliko provedenih (školskih) sati (onih koje nismo imali i onih koji nisu imali nas) u šumi iza gimnazije, na kraju koje je vidikovac, što ga fra Didak prozva Gelboa, ljudi priekrstiše u Gelbaj, a mi u Glembajeve: markirajmo u Glembajeve! Svi smo znali, da je doli izpod naših nogu, uz tuda mirnu i bistru Lišticu, mlinica. Nikad je nismo spomenuli.

Koliko tek stajanja na nasipu, izprid gimnazije i crkve, s kojeg puca pogled na Rujan, Čvrscopicu i Čabulju, s kojih puca bura po Brigu. Tu, na nasipu, uvijek je nešto pucalo. Samo pedesetak koraka od samostanskoga hodnika, samo sedamdesetak koraka od skloništa, nekoliko stotina koraka od fratarske mlinice, tu na nasipu, i u dosadi i u hitnji, razgovarali smo o svemu.

O vrimenu i nevrimentu, našim ljubavima i silima, krađi nedozrilooga voća, o uskakanju noću kroz prozor kuhinje doma, o jedinicama koje je tribalo izpraviti i onima, koje ćemo tek dobiti, o profesorima koji su uvijek u krivu, o našim selima iz kojih smo došli, o nogometu i natučenim prstima, o mješima na šješi podvornika Joska, o Kitićevu Gunduliću, o sitnim i krupnim stvarima, pametnim, glupim... Samo o Onome nikada ni riči.

Učili smo što uspiva u kojemu pojasu SAD-a, što se sve uliva u Orinoco, koliko nafte proizvodi Libija, što je rekao Moša akoviću u Mitrovici 1938., koliko je metaka izpaljeno u bitci na Ceru, štiti je Antoinette šaptala ne znam kojemu Louisu u postelji prid dan njihova obezglavljenja, iz koliko se kostiju sastoji gušćerov kostur, koja je formula salicilne kiseline; znali smo napamet Pretprazničko veče, čitali smo ćirilicu ko vodom, znali smo točno godinu smrti Bernarda Showa. Svemu su nas učili, samo Njih nitko nikad nije spominjao, ni u aluzijama, ni u četiri oka.

Učili smo vironauk nad Njihovim glavama, slišali smo misu na mistu gdi su je Oni niekad govorili, zvali smo otčeve imenima, koja su im Oni u matice upisivali, šetali smo stazama u šumi iza gimnazije, po kojima su Oni šetali s časoslovima u rukama – ali nikad o Njima ni riči progovorili nismo.

A sve smo znali. I koliko ih je bilo u samostanu, i kako su fra Marka prislanjali uza zid, jer je bio na samrti, i kamo su ih odveli, čime su ih polili, koji je gdi ležao, kad su kasnije nađeni, i koji su dovedeni iz mlinice, i u kom su smiru odvedeni, što je bilo s Onima iz Gradca, iz Izbična, što nam je bilo s maticama, knjižnicom, kabinetima u kojima smo vižbali ... Sve smo znali u tančine, jer onaj jedva čujni šapat oca i majke, što smo ga čuli pokrivši se gunjem po glavi kao da spavamo, onaj tihi razgovor susida sa susidom, koji se stalno ogledaju oko sebe, da tko ne sluša – urizao se poput najjačega krika u naše pamćenje, postao naše znanje, dio nas, naša kosa, naše ruke ... Bilo je to najbolje naučeno gradivo, koje nas nitko nije učio, upijeno znanje koje se od nas krilo, bilo je to ono, što se podrazumiva da postoji, o čemu se nije moglo razgovarati, jer se moralo odgovarati.

Prid opasnim »profesorima«.

Franjinim stopama, VI, 1 (18), Široki Brijeg, 2016., str. 57. ✍

* Tekst donosimo u izvorniku.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«, XIII, 1 (22),
Široki Brijeg, 2019. , siječanj – srpanj, 2019.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;
Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Pred nama je još jedan broj našega glasila Stopama pobijenih. Stvaran je kao i prošlih godina, ustrajnim prikupljanjem svjedočanstava i dokumenata s raznih strana. Hvala Bogu, dosta se toga prikupilo, iako ništa nije previše. Trenutačno smo, mogli bismo reći, gotovo iscrpili sve te izvore. Ali Bog uvijek providi tako da ćemo u sljedećem broju, čvrsto vjerujem, moći objaviti nova postignuća na tom području. Trebamo samo provjeriti još neke činjenice.

Okolnosti u kojima živimo takve su kakve jesu. Nikada ne ćemo postići da budu baš onakve kakve bismo željeli imati. Neprestana je to borba i tako će i ostati. Važno je samo da smo razmišljali kako treba i nakon toga dali sve od sebe. Međutim, pitanje je jesmo li zaista bili takvi? Dogodi nam se da stvari gledamo samo kroz naočale svoje korisnosti ili kroz subjektivne naočale, a ne kroz one objektivne, koliko to koristi zajednici čiji sam član. Kad bismo znali tako postupati, mnogo toga bi oko nas bilo drukčije. Nema nam druge nego neprestano učiti mudrost življenja. Govore nam to svi naši mučenici kroz povijest. Nisu oni bili pojedinci koji su se borili za neke svoje osobne probitke, nego članovi zajednice koji su s njom živjeli i za nju dali život. Zbog toga ih se danas sjećamo i zbog toga ne će biti zaboravljeni. Svaki novi naraštaj, naime, treba svjetlo koje će ga voditi kroz život.

Da su pobijeni hercegovački franjevci zaista bili pravo to svjetlo, govore nam

mnoga svjedočenja. Neka od njih donosimo i u ovom broju glasila. Zanimljiva su, kao i sva druga koja smo do sada objavili. Pokazuju da se može sve učiniti ako se otvorimo svome Bogu i njegovu snagu prizovemo u svoj život. Pozivamo sve one koji su po zagovoru hercegovačkih pobijenih franjevaca doživjeli neku milost da nam se jave tako da njihovim svjedočenjem možemo obogatiti i druge. Smisao Božjega dara uvijek je u dijeljenju, a ne u sebičnu čuvanju samo za sebe.

Dok razmišljamo o svemu ovomu, zacijelo bismo se trebali upitati i koliko se borimo za svoju domovinu? Ona je naš okvir za postojanje na ovoj krhkoj zemlji i ne možemo dići ruke od nje, moramo joj pomagati. Najprije se trebamo početi moliti na tu nakanu da bismo nakon toga, u skladu s Božjim nadahnućem, počeli djelovati. Trebamo ju imati jer inače ne ćemo o svemu ovomu moći govoriti, kao što je to bilo u jugokomunizmu. Obvezuju nas na to svi pobijeni, ne samo naši fratri. Previše ih je zaista bilo kroz protekla vremena. Sada nam trebaju svijetliti kao uzor u izgrađivanju života dostojnoga za življenje.

Nadamo se da će kroz ovakve ili slične naočale početi gledati život i oni koji trenutno ne vide sreću u domovini pa odlaze diljem svijeta. Ne bude li nas na našim prostorima, nestat će nas i možda će samo povijest pisati o nama.

Glavu gore i neka nam je svima
mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Odjek u umjetnosti	45
Istraživanja	9	Nagradni natječaj	48
Stratišta	23	Podsjetnik	51
Pobijeni	26	Suočavanje s prošlošću	53
Glas o mučeništvu	37	Razgovor	54
Glas o znakovima	39	Podlistak	57